

Sarah Chiche

O ISTORIE EROTICĂ A PSIHANALIZEI

De la dădaca lui Freud
la amanții de astăzi

Traducere de Nicolae Constantinescu

POLIROM

2024

Cuprins

Introducere. Etica focului	7
Cu o apă roșiatică	7
Fără femei, n-ar fi existat psihanaliză.	9
Iubirea e profund erotică	11
Psihanaliza ne ajută să gândim ura în iubire	13
Chiar avem nevoie de psihanaliză astăzi ca să vorbim despre iubire și sex?	14
Iubirea de transfer are o componentă erotică.	16
Deodată, teatrul ia foc	17
1. Mămica goală într-un tren de noapte	21
2. Cum să te reinventezi după boală sau după o suferință din dragoste	26
„Curățarea coșului”	28
A plecat oare Breuer la Veneția împreună cu soția ca să fugă de pacientă?	29
Să te însănătoșești și să începi o nouă viață.	31
Atenția față de ceilalți, cea mai frumoasă dintre vindecări.	34
3. Dora, exploratoarea umilită	36
Să nu poți zice nici da, nici nu	36
Mici aranjamente între bărbați	38
„Soția mea nu e nimic pentru mine”.	41
Iubirea produce iubire?	44
„Nu m-am zbatut, eram albă înăuntrul meu”	46

4.	O mamă, o fiică, Sándor Ferenczi, trei posibilități	48
	Cum să (nu) alegi între două femei	49
	Cum să treci de la iubire la ciudă.	50
	Cum să omori un bărbat căsătorindu-te cu soția lui	53
5.	Freud, pețitor nebun.	55
	Teoria seducției.	56
	„Doar ia-o de nevastă și-o să-ți placă!”	58
	Să-i căsătorim pe nevrozați între ei	60
	Când Freud laudă în fața pacienților binefacerile actului sexual	61
	Clarviziune pe Google	63
	Putem întâlni iubirea în sala de așteptare a psihanalistului nostru?	65
6.	Bideul, instrumentul primei revoluții sexuale	68
	Marile perversiuni sunt considerate crime, cele mici sunt acceptate	69
	Solicitări erotice și pornografice...	70
	Oficial, domnea virtutea...	72
7.	Cele două femei ale lui Freud.	75
	„O să te sărut până o să te înroșesc”	75
	Dintr-o cameră în alta	77
	Adulter sau prietenie amoroasă platonice?	78
	„Să transformi pasiunea în impuls către cunoaștere”	80
8.	A te îndrăgosti înseamnă a te reîndrăgosti.	82
9.	Florile Giselei	85
	Deflorarea.	86
	Cum reapar amintirile erotice.	88
10.	Viețile noastre sunt un dans de iubire și de moarte.	90
	Ce este pulsiunea de moarte?	90
	„De ce femeia a fost creată cu aceleași poftă ca ale bărbatului?”	92
	Schnitzler, dublu al lui Freud...	94
	Zweig și fulgerarea pasiunii	95

11. Unica	98
12. Este iubirea un fel de sinucidere?	100
„Anestezie a penisului” și abisuri melancolice	101
Când persecutatul devine persecutor	103
„Sinuciderea este actul cel mai sănătos și cel mai decent din viața mea ratată”	104
13. Spielrein, Jung și Freud. Văpăile iubirii	107
Soția reproducătoare și amanta incontrolabilă	109
Sexualitatea în doi timpi	111
Când amantul îi cere mamei amantei sale să plătească ședințele	112
„Felul în care procedează femeile ca să ne farmece...”	115
Viața sexuală a „femeilor respectabile”	117
Pasiune și nebunie	118
A urî înseamnă a iubi încă	119
14. Oglinda spartă	122
15. Lou, rug aprins	123
Un elan sexual și vital	124
Sora bărbatilor	125
Femeia care fuge îndată ce e cerută în căsătorie	127
Utopia unui trio	129
Căsătorie? Da, dar fără să se consume vreodată	133
Strălucirea pasiunii trupești	134
Nebunie amoroasă și tihnă conjugală	135
Cu Freud, iubirea sublimată	137
Iubirea care nu-și spune numele	139
16. Psihanaliștii sunt oare homofobi?	141
Freud a refuzat să vadă homosexualitatea ficei sale Anna... ..	142
De la Loe la Lou	144
Freud a „adoptat-o” pe partenera ficei sale	145
Freud homofob?	147
Viața sexuală dublă a lui Heinz Kohut	151

Psihanaliști homofobi în zilele noastre.	153
De ce ar fi heterosexualitatea mai „normală” decât homosexualitatea?	154
Când psihanalistul oferă asistență pentru <i>coming out</i> . . .	155
17. Cum să-ți uciți tatăl în patru timpi	158
18. <i>Prințesa X</i>	160
Marie și anatomia	161
În căutarea disperată a orgasmului.	163
Ce se știe astăzi despre clitoris.	165
19. Bloomsbury: arta de a trăi în pătrate, de a picta cu cercuri și de a forma triunghiuri amoroase	166
Legea iubirii și iubiri dincolo de lege	167
Despre diferența dintre adulter, eșanjism și poliamor . . .	168
Femei leșinate pe divan	170
O absență a lui Strachey, o perfidie a lui Keynes	171
Ziua în care Freud i-a oferit o narcisă prevestitoare Virginiei Woolf.	172
„Dragul meu, sunt convinsă că voi înnebuni din nou”	174
20. Blanche și Pierre.	177
Iubire, creație și psihanaliză.	177
Ea a împrumutat bani de la unul dintre pacienții săi ca să-și întrețină soțul	179
21. Anaïs Nin: „Dacă nu-l pot avea pe Dumnezeu, îi voi avea pe psihanaliști”	181
„Când mă gândesc la el, îmi vine să-mi desfac picioarele”	182
Îi vorbește psihanalistului despre sânii ei mici, apoi i-i arată	184
Incestul consimțit de Anaïs Nin cu tatăl ei	185
Un ascendent absolut asupra lui Otto Rank.	187
22. Melanie Klein, intersectarea iubirii cu ura	190
Iubirea și ura bebelușului pentru mama lui	191

	Pasiune sexuală și fecunditate intelectuală.	193
	Un dezastru între mamă și fiică	194
23.	Cum a ajuns Winnicott să-și urască soția	196
	O soție narcoleptică și erotomană	197
	Clare Britton, cealaltă soție	198
24.	Marylin și Ralph: să devii dorința celorlalți	200
	Nebunia comună	201
	De ce prima ședință arată deseori ce se va petrece la sfârșitul curei psihanalitice.	202
	Avea acel corp, dar nu era acel corp	204
	Să-l iubești pe cel în ochii căruia ești demn de a fi iubit	206
	„Mi-ai spus că, atunci când am să fac exact ce mi-ai spus să fac, voi avea orgasm”	207
	Tricotatul unui fular	208
	Coborâre în infern	209
25.	A iubi înseamnă deja a-l vindeca pe celălalt?	212
	Femeile sunt medici mult mai buni, mai ales când iubesc sau au iubit.	213
	Ce este o fantasmă de salvare prin iubire?	214
26.	„Vechi mituri grecești despre părțile genitale”	218
	Cum ascultăm un vis sexual?	220
27.	Trei Sylvii în una singură	223
	Toată lumea o admiră; Lacan vrea s-o seducă	224
	Brusc, „atașamentul mortal”	225
	Lacan, infidelul fidel	227
28.	Bataille, mama și fiica, 1934.	229
29.	Iubirea, moartea	230
30.	Cum s-o distrugi pe Dora Maar	235
	Lacan, șoc electric.	236
	„Numai Dumnezeu îi putea urma lui Picasso”	237

31. Mama și poama.	239
„Mulțumită acestui film, am făcut economie de o psihanaliză”	240
Putem să iubim și să dorim o singură persoană?	241
32. Gaura	242
33. Cum l-a fermecat Marguerite Duras pe Lacan	244
Durerea de a vedea cum bărbatul pe care îl iubești este furat de alta.	246
„Ea vrea”	247
34. Când prietenia psihanalistului salvează de la sinucidere.	250
35. Prețul „partidei”	252
36. Rentabilitatea investiției.	254
37. Bordelurile lui Lacan	256
38. Prea aproape de gură	258
39. Ascundeți acest sex.	260
Cine iese dintre aceste coapse?	261
Erotismul în tăcere	262
40. Cuvinte care eliberează.	263
Trezire tulburătoare la sexualitate	264
Mama noastră, o femeie asemenea celorlalte	266
Efectul radical al cuvântului	267
41. Masud Khan: probabil diavolul.	269
Tată sinistru, mamă exhibiționistă, sinucideri în serie	269
„Nu ți-a venit niciodată ideea să te omori?”	271
Un pact pervers inițiat în copilărie.	271
Se aruncă asupra soției pacientului său, aceasta fiind însărcinată	273
42. Raporturi sexuale cu pacienții	274
Îndrăgostirea de psihanalist	275

Abuzul și odiosul amestec de genuri	276
Penis terapeutic	278
43. De ce psihanaliztii din thrillerele erotice sunt idioti? . . .	280
44. <i>F ch h, div ou veuf, analysé</i>	283
45. „Un penis și sâni, dacă vreau!”	285
46. Anunțul	287
47. Cincizeci de nuanțe de neosexualități	288
48. Catherine Millot, cealaltă „iubită” a lui Lacan	291
A nu fi nimic și a te încredința	
întru totul celuilalt	292
Iubire, noduri și bricolaj	293
Să obții iubirea care nu se obține	295
49. Anne Dufourmantelle sau cunoașterea	
pe care o dăruiește iubirea	298
„Forță poetică”	298
Premoniție?	299
50. Weekend.	301
51. Ce pot să fac pentru dumneavoastră?	302
52. Mai degrabă ceva decât nimic.	303
53. Zâmbetul fantomelor	305
Atentate și fantezme	305
Despre o despărțire	306
Deodată, alergă	307
Locul șiretlicurilor noastre	308
<i>Note</i>	309
<i>Index eroticum</i>	325

Îi vorbește psihanalistului despre sânii ei mici, apoi i-i arată

Suntem în 1932, Psihanaliza a început cu un transfer masiv, care, în primă fază, a făcut-o pe Anaïs, mulțumită de plasa de siguranță pe care i-o oferea divanul, să scrie: „Pot să trăiesc orice experiență fără pericol, căci am fost salvată de Allendy”. Un psihanalist care îi insuflă „forța necesară ca să-mi trăiesc pasiunile, fără să mor totuși din asta ca înainte”.

Și Allendy nu numai că nu condamnă deloc relația ei cu Miller, ci și face în așa fel încât să-i dăruiască pacienței un recipient – cadrul ședințelor – care să-i permită să trăiască și să scrie despre iubire și sex cu mai multă autenticitate. „Poate încerc să-mi întăresc încrederea căutând să cuceresc bărbați mai în vârstă. Sau poate îi fac curte durerii? Ce simt când văd ochii albaștri și destul de reci ai lui Henry ațintiți asupra mea? (Tatăl meu avea și el ochi albaștri și o privire de gheață.) Vreau să-i văd privirea devenind mai blândă pentru că mă dorește”⁴.

Altădată, Anaïs evocă tensiunea incestuoasă care o lega de Henry Miller cu și mai puține ocolișuri: „Noaptea târziu, îmi vorbește despre o carte pe care n-am citit-o, *Hill of Dreams (Colina viselor)* de Arthur Machen. Și îl ascult din tot sufletul. Îmi spune atunci cu blândețe: «Îți vorbesc aproape ca un tată». În clipa aceea, știu că sunt jumătate femeie, jumătate copil. Că o parte din mine ascunde o copilă căreia îi place să fie uimită, educată, ghidată. Când ascult, sunt o copilă și Henry devine patern. Imaginea obsedantă a unui tată literar, erudit, devine mai puternică

și femeia se face din nou mică de tot. Îmi amintesc și de alte vorbe, cum ar fi: «N-am să-ți fac niciodată vreun rău, nu ție», dar și de delicatețea lui față de mine, atât de neobișnuită la el, și de latura lui protectoare. Mă simt trădată. Tulburată de magia muncii lui Henry, am devenit o copilă. Aș putea să-mi imaginez alt bărbat zicându-mi: «Nu pot să fac dragoste cu tine. Nu ești femeie. Ești copil»⁵.

Problema era că Anaïs Nin nu voia să se oprească acolo. Psihanaliza, ușurându-i culpabilitatea, i-a aprins dorința de a seduce tot ce putea. Prima victimă a fost June, soția lui Miller, ca să se răzbune pentru ascendentul pe care aceasta îl avea asupra soțului; a urmat vărul ei Eduardo; apoi, toți cei care o doreau, începând cu Antonin Artaud, pe care l-a întâlnit în sala de așteptare a psihanalistului ei. Dar tot nu era de ajuns. I-a vorbit psihanalistului de sânii ei prea mici, a insistat asupra faptului că ăsta a fost dintotdeauna pentru ea un complex. El a ascultat-o, dar n-a spus nimic. Era prea mult. Ea s-a răsucit pe divan, și-a desfăcut corsajul și i l-a pus sub nas. Allendy a ezitat, apoi, palid, a cerut să-i atingă ca să verifice spusele pacientei. Trecerea la act s-a repetat de-a lungul ședințelor într-un crescendo care a ajuns până la jocurile sadomasochiste. Sabina Spielrein și Jung trăiau din nou la Paris!

Incestul consimțit de Anaïs Nin cu tatăl ei

Dar această primă trecere la act (după criteriile de astăzi: ne amintim că Freud considera că era vorba mai degrabă de un accident de parcurs de înțeles, în caz de transfer intens) pregătea altul: incestul foarte real cu tatăl. După

spusele lui Anaïs Nin, acesta s-a produs între iunie și iulie 1933, timp de nouă zile. Au luat din nou legătura unul cu celălalt. Și-au spus că doreau să se revadă. S-au culcat împreună. „Aveam esența sângelui său în corpul meu”, a scris ea. „Bărbatul pe care îl căutasem în lumea întreagă, bărbatul care îmi marcaseră copilăria cu fierul roșu, bărbatul care mă obsedase. Iubisem bucăți din el la alți bărbați: talentul lui John, compasiunea lui Allendy, spiritul abstract al lui Artaud, forța creatoare și dinamismul lui Henry – și totul se găsea aici, într-un corp și un chip atât de frumoase, de impetuoase, cu o forță și mai mare, totul era adunat, sintetizat și mai strălucit, și mai abstract și cu și mai multă forță și senzualitate!”⁶.

În toamna următoare, soțul a dat peste *Jurnalul* ei. Anaïs l-a asigurat că totul era fictiv și că avea în față un text la care lucra, poate în vederea publicării. Și a început atunci să scrie alt jurnal, cu adevărat fictiv, pe care soțul ei îl putea citi fără teamă. Dar clivajul deliberat pe care l-a elaborat ca să-și compartimenteze viața era pe cale să se prăbușească. O pândea nebunia. L-a descoperit atunci pe Otto Rank. Scrierile despre artă și artiști ale acestui psihanalist austriac melancolic, care s-a îndepărtat de tradiția freudiană publicând *Traumatismul nașterii*, în care postula că, la naștere, fiecare dintre noi suferă un traumatism fizic și emoțional de care încercăm toată viața să ne vindecăm, aspirând în același timp să ne reîntoarcem în pântecul matern, au interesat-o în cel mai înalt grad. Și apoi, el scrisese și despre *Don Juan*, arhetipul seducătorului. Iar acest detaliu era foarte important. „Vreau să mă duc la Rank ca să mă absolve pentru pasiunea pe care o simt față de tatăl meu”⁷. Știa oare că Rank fusese și psihanalistul lui Miller?

Or, și Rank căutase mult timp o absolvire, dar zadarnic. În anii '20, susținuse în mod clar „terapia activă”, cu tratamente mai scurte, a căror durată era hotărâtă la începutul terapiei, ca să se solicite mai profund dorința de vindecare a pacientului, zicea el. Această luare de poziție a declanșat mânia lui Ernest Jones și a altor membri din Asociația Americană de Psihanaliză. S-a răspândit zvonul că Rank era un dezechilibrat, că teoriile lui fanteziste erau legate de un complex al lui Oedip nerezolvat cu tatăl lui. Vrând să-și pledeze cauza, s-a dus la Freud și i-a făcut cadou operele complete ale lui Nietzsche. Părintele psihanalizei i-a scris lui Ferenczi: „I s-a dat mult, dar și el a făcut în schimb mult pentru noi. Suntem așadar chit! La ultima lui vizită, n-am avut ocazia să exprim afecțiunea deosebită pe care o am pentru el. Am fost onest și dur. De aceea, putem să nu ne mai gândim la el”.

Un ascendent absolut asupra lui Otto Rank

Într-adevăr, Freud îl ajutase mult timp pe tânărul Rank, care ducea lipsă de bani, finanțându-i chiar studiile de medicină, iar acesta fusese secretarul competent al „Societății de miercuri”, un om din primul cerc. Pe 10 mai 1930, în plenul reuniunii Asociației Americane de Psihanaliză, în fața unei adunări de colegi indiferenți, Rank a fost exclus definitiv. Anaïs apela deja la un paria, fără să știe de altfel că el fusese în copilărie victima unei tentative de abuz sexual din partea unui adult din anturajul său apropiat. În plus, Rank suferea de o fobie care îl împiedica să atingă ceva fără să poarte mănuși.

Pe 7 noiembrie 1933, Anaïs Nin a notat în *Jurnalul ei*: „Otto Rank. În urma unui impuls brusc, m-am hotărât să sun la ușa lui”. Psihanaliza a început chiar de a doua zi. Ca o condiție prealabilă, Rank i-a cerut să-i dea caietul în care scria în acea vreme. Ea a acceptat, dar, imediat, și-a procurat un „carnet de note”. Jucându-se cu sensul cuvintelor, i-a spus lui Rank în martie 1934: „N-am scris în jurnalul meu și n-am s-o mai fac. Vă bucurați de toată încrederea mea”. În luna următoare, a aflat că era însărcinată cu Henry. A mai trecut o lună și, pe 1 iunie 1934, și-a sărutat cu impetuozitate psihanalistul. La jumătatea lunii iulie, „regăsindu-și” jurnalul, a scris. „Dacă nu-l pot avea pe Dumnezeu, îi voi avea pe psihanaliștii pe care lumea îi consideră oameni-zei. Ca să-mi dovedesc victoria. Așa cum l-am avut pe tatăl meu. Dar nu mă dăruiesc lor, mă feresc”.

Iubiții schimbă între ei inele, drept cheazășie a jurământului lor. Anaïs i-a dăruit lui Otto inelul oferit de tatăl ei în cele nouă zile de incest. Rank i-a oferit inelul de aur pe care Freud îl pusese pe degetul tuturor discipolilor săi la înființarea „Comitetului secret”... destinat să protejeze doctrina psihanalitică de toate denaturările și erorile pe care le prevedea maestrul vienez!

După șase luni de sarcină, Anaïs Nin a avortat. „I-am spus copilului meu că ar trebui să se bucure că n-a fost eliberat în această lume unde și cele mai mari bucurii au un dram de suferință, unde suntem sclavii forțelor materiale.” Două zile mai târziu, Henry Miller a publicat o capodoperă, în acel stil ce amestecă și el jurnalul intim și romanul, care avea să-l facă repede celebru, *Tropical Cancerului*. Dar Miller n-ar fi putut să-l termine dacă ea nu l-ar fi susținut financiar. „Iată o naștere care mă interesează mult

mai mult”, a admis ea. După ce a plecat la New York, unde a trecut printr-o cumplită criză depresivă, Rank a implorat-o să vină la el. Anaïs Nin i-a dat ascultare, dar însuflețită de o intenție ciudată: să facă și ea carieră ca psihanalistă și să-l distrugă pe Rank și psihanaliza!

Anaïs și Otto au împărțit același apartament, unde dădeau amândoi consultații. Uneori, în timp ce amantul său primea pacienți, Anaïs se culca cu unii dintre ai ei în apartamentul vecin. În ciuda rugămintelor lui Rank, ea a refuzat să divorțeze. Îl domina total. Cum a reușit Rank să găsească forța de a scăpa de ea? A murit de septicemie, pe 31 octombrie 1939, la o lună după Freud.

Anaïs Nin s-a întors la Paris, la soțul ei legitim. Și a renunțat definitiv la psihanaliză.